

ВІДГУК

доктора юридичних наук, професора **Кононець Віти Петрівни**
на дисертаційну роботу
Селіванової Кристини Вадимівни на тему «**Позасудовий**
(адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності
державних реєстраторів прав на нерухоме майно»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за
спеціальністю 081 Право

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертації та наукових праць К.В. Селіванової, опублікованих за темою дисертації.

Актуальність теми дослідження. Актуальність наукових розвідок в даному напрямку полягає в тому, що паралельно із реформуванням органів виконавчої влади та вдосконаленням діючих механізмів публічного адміністрування (2010 р.) поступово запроваджувався новий інститут адміністративного права – інститут адміністративних послуг. Реформа, пов'язана з удосконаленням процедур надання адміністративних послуг, розпочата у 2012 році з моменту прийняття Закону «Про адміністративні послуги», активно запроваджувалася та реалізувалася практично в усіх територіальних органах виконавчої влади й місцевого самоврядування. Однак, незважаючи на такий інноваційний крок, спрямований на подолання пострадянської моделі управління та публічного адміністрування, все ж таки траплялися випадки винесення суб'єктами публічної адміністрації (надавачами адміністративних послуг) протиправних рішень, вчинення дій або проявів необґрунтованої бездіяльності. Так, після прийняття Верховною Радою України у вересні 2012 року закону «Про адміністративні послуги» споживачі адміністративних послуг, чий права, ймовірно, було порушено через протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів надання таких послуг, отримали можливість їхнього оскарження у порядку адміністративного судочинства – дане положення нормативно закріплювала ч. 2 ст. 19 даного закону у ред. від 06.09.2012. Так, соціально-політичною передумовою запровадження правового інституту оскарження протиправних

рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень в порядку адміністративного судочинства стала проведена ще у 2012 році реформа у сфері публічного управління, яка ознаменувала перехід до сервісної моделі в організації публічної адміністрації.

Сучасна система органів державної реєстрації декілька разів підлягала організаційному та інституційному реформуванню.

В контексті прийняття Закону «Про адміністративні послуги» в рамках реалізації Концепції адміністративної реформи процедура державної реєстрації прав як засвідчення факту виникнення, зміни чи припинення речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень також поетапно удосконалювалася, а суворої нормативної регламентації набував кожен крок реєстраційного алгоритму.

З огляду на наступне, важливим та напрочуд актуальним є проведення комплексного дослідження адміністративного (позасудового) оскарження у сфері державної реєстрації прав саме у контексті багаторічного реформування системи надання адміністративних послуг та ліквідації монотеїстичної концепції судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації, що і було зроблено автором дослідження.

Обґрунтованість та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Оцінюючи обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації здобувача, маю достатньо підстав вважати, що вони є результатом реалізації поставленої мети, об'єктивного та різнобічного осмислення правових феноменів, явищ та процесів, що охоплюються предметом дослідження, яке спирається на світоглядну орієнтацію, широкий спектр дослідницьких і наукових підходів, ефективний та плідний аналіз джерельної бази, правильного використання методології наукового пізнання та прагнення здобувача запропонувати розв'язання наукового завдання. При цьому, наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації здобувача відповідає заявленій. Аналіз змісту дисертації свідчить про самостійне, аргументоване та завершене наукове дослідження і дозволяє

констатувати високий науковий теоретичний та практичний рівень роботи у цілому. Дисертація К.В. Селіванової має логічну структуру, є змістовною, побудована за проблемно-хронологічним принципом, відповідає меті та завданням роботи, матеріали розділів супроводжуються ґрунтовними висновками, автор спирається на значний обсяг джерельної бази і не викликає суттєвих зауважень.

Окремо можна відзначити те, що завдяки дисертаційному дослідженню дістали подальшого розвитку на науковому та емпіричному рівнях, зокрема: типологізація практичних прикладів рішень, дій, бездіяльності у сфері державної реєстрації з порушенням процедури, інших помилок, яких припускаються державні реєстратори та які можуть слугувати предметом оскарження у судовому та позасудовому порядку; ідеї інноваційного вдосконалення процедури позасудового оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів, дій чи бездіяльності суб'єктів державної реєстрації прав на нерухоме майно для пересічних громадян завдяки діджиталізації даної послуги; концепції ефективності позасудового способу захисту та поновлення невизнаних, оспорюваних речових прав на нерухоме майно через результативне «перезавантаження» системи такого оскарження.

Інноваційність та високий рівень практичної цінності дисертаційного дослідження полягає в тому, що Селівановою К.В. сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема вперше проведено порівняльний аналіз судового та позасудового механізмів оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно; - досліджено специфіку «колегіальних» скарг шляхом комплексного аналізу нормативних вимог щодо строків оскарження та обов'язкових реквізитів скарг на рішення, дії чи бездіяльність у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно; - розроблено Паспорт оптимізації процедури «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації прав» з

наданням алгоритму такої оптимізації та пропозиціями щодо внесенням організаційних і нормативних змін до чинного законодавства, а також обґрунтовано необхідність діджиталізації даної процедури.

Особливого схвалення заслуговує те, що автором згруповано за власним класифікатором типові помилки у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень шляхом їх умовного поділу на наступні категорії: процедурні порушення порядку здійснення державної реєстрації прав; порушення порядку державної реєстрації прав під час роботи з судовими рішеннями; інші порушення вимог чинного законодавства, які опосередковано пов'язані із дотриманням порядку державної реєстрації. Наведене є дуже доцільним та практично корисним для державних реєстраторів.

Поруч із вищевикладеним, варто відзначити слушність пропозицій здобувача щодо розроблення Паспорта оптимізації процедури «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації прав», яким окреслено наступні стратегічні цілі, яких має досягти наведена реформа, як наступні: 1) фізичні та юридичні особи набувають дуальної можливості безперешкодно отримувати послуги з оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації прав як шляхом звернення до «антирейдерських» Колегій зі скаргою, так і шляхом подання такої скарги в рамках проекту «Цифрова держава»; 2) утвердження іміджу компетентного, доброчесного, об'єктивного, політично нейтрального, кваліфікованого, досвідченого персонального складу Колегій з розгляду скарг; 3) державні реєстратори як професійна, компетентна, високоосвічена спільнота суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень; 4) ефективна внутрішня комунікація між суб'єктами реформування та зовнішня – з інституціями громадянського суспільства, споживачами адміністративної послуги з оскарження у сфері державної реєстрації прав.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях. За тематикою дисертації автором публіковано 4 статті, 3 з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 1 стаття – у науковому виданні країни-члена Ради Європи та ЄС (Республіка Польща), що прирівнюється до публікації в науковому виданні України категорії «Б». Зокрема, 1 стаття «Позасудовий (адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно в контексті реформування системи органів державної реєстрації» опублікована у співавторстві з науковим керівником – доц. Кобрусевою Є.А.; також у співавторстві з науковим керівником опубліковано розділ в колективній монографії «Новітні досягнення та вектори розвитку сучасної юриспруденції» на тему «Судовий та позасудовий механізми оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів у спорах щодо нерухомого майна: порівняльний аналіз».

Результати роботи доповідалися на 10 міжнародних науково-практичних конференціях, двох Всеукраїнських науково-практичних конференціях, на Інтернаціональному форумі молодих вчених та на Всеукраїнському науково-практичному семінарі.

Наведена кількість фахових публікацій є більш, ніж достатньою.

Дотримання академічної доброчесності. Аналіз дисертації та наукових публікацій здобувача, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не дає підстав констатувати допущення ним порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Зокрема, дисертація містить посилання на джерела інформації за кожним випадком використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення надати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані наукові методики досліджень і джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію К.В. Селіванової, разом з тим вважаємо за необхідне звернути увагу на питання, які могли б слугувати предметом додаткових пояснень з боку дисертанта та дискусії при захисті дисертаційної роботи. Наведені спірні положення і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка має самостійний і творчий характер, наукову та практичну цінність, високий науковий рівень. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує актуальність і складність теми дослідження та власний підхід дисертанта до їх розгляду.

1. В ході підготовки підрозділу 2.4. «Статистичні показники роботи Колегій з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції» розділу II автором не в повній мірі опрацьовано за аналогічними критеріями статистику «антирейдерської» Колегії при Міністерстві юстиції України, що було б показовим та корисним в контексті вивчення навантаження на Центральну та регіональні Колегії. Було б цікаво побачити поглиблену статистичну інформацію Міністерства юстиції України, тим паче, висновки Колегій наявні у публічному доступі.

2. Слід відзначити те, що при визначенні актуальності теми дослідження дисертант зазначає спільні наукові надбання у сфері дослідження питань процедур досудового та позасудового врегулювання спорів у галузі державної реєстрації прав на нерухоме майно, однак, нажаль, не виокремлює здобутки кожного з авторів та не визначає ті питання, які залишились поза їх увагою.

3. Автор приходить до висновку, що для удосконалення процедури досудового (позасудового) оскарження у сфері державної реєстрації доцільно було б внести зміни до Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації, затвердженого постановою КМУ від 25.12.2015 № 1128, та до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (в частині вдосконалення категоріального апарату). В той же час,

варто було запропонувати й конкретні норми щодо внесення змін до Закону України «Про адміністративну процедуру», адже без одночасного внесення змін до нього реалізація запропонованих дисертантом пропозицій не буде можливою.

4. Додатковими аргументами обґрунтованості актуальності теми роботи та її наукових положень стали б результати аналізу висновків «антирейдерської» Колегії при Міністерстві юстиції України для того, щоб запропонована автором класифікація типових помилок у сфері державної реєстрації була більш повною та всебічною.

5. Декілька разів за текстом автором висловлює переконання, що після створення Офісу протидії рейдерству відбулося дієве перезавантаження системи контролю у сфері державної реєстрації. Натомість, дану тезу не розкрито. В чому саме контроль став більш дієвим та які кроки для цього були реалізовані Офісом?

Разом з тим, вищевикладене має виключно дискусійний характер, належним способом реагування на ці зауваження може бути їх коментар під час публічного захисту та вони жодним чином не ставлять під сумнів вагомість наукових здобутків автора.

Таким чином, дисертація К.В. Селіванової «Позасудовий (адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно» є науковим дослідженням, яке виконане автором особисто, характеризується завершеністю та єдністю змісту, містить наукові результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення та являють собою значний внесок у подальший розвиток науки адміністративного права і процесу та практики його застосування, а отже, заслуговує на позитивний відгук.

Висновок. Дисертація на тему «Позасудовий (адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково

обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих наукових працях повністю відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка – **Селіванова Кристина Вадимівна** – заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент

Завідувач Навчально-наукової лабораторії

з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції ННП та ПФПП

Дніпровського державного університету

внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

Віта КОНОНЕЦЬ

Підпис д.ю.н., професора Кононець В.П.

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проректор Дніпровського державного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН